

1 oktober 1921 zaterdag, het Centrum, Vierde Blad.

Ontwerp-regeling voor de lagere Land- en Tuinbouwscholen

5 Door den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is een regeling ontworpen voor het oprichten van lagere land- en tuinbouwscholen. Deze werd aan de land- en tuinbouwbladen toegezonden, om door bespreking de regeering van voorlichting te dienen. Bedoelde scholen beoogen een schakel te vormen tusschen de bestaande land- en tuinbouw-wintercursussen, die gegeven worden door land- en tuinbouwonderwijzers, en de land- en tuinbouwscholen, die er in elke provincie één of meer voorkomen.

10 Uit de ontwerp-regeling stippen we het volgende aan: Het onderwijs omvat de algemeen vormende vakken der lagere school, alsmede de beginselen der natuurwetenschappen, voorzover die met den land- en tuinbouw in verband staan, de beginselen van akkerbouw, veeteelt en zuivelbereiding of tuinbouw, daarbij rekening houdend met den aard van het land- en tuinbouwbedrijf in de omgeving der school en de beginselen der staatsinrichting en landbouwhuishoudkunde.

15 Deze scholen kunnen worden opgericht door plaatselijke of landelijke land- en tuinbouworganisaties, welke zich de bevordering van het land- en tuinbouwonderwijs ten doel stellen. De regeering steunt ze met subsidie.

20 Het onderwijs wordt gegeven gedurende 4 achtereenvolgende jaren: In de eerste klasse 40 weken gedurende 2 dagen per week, in de 2e klasse 40 weken gedurende één dag, en in de 3e en 4e klasse elk 30 weken gedurende één dag in de week. Het aantal lessen bedraagt gewoonlijk 5 per dag.

25 Eisch van toelating tot de 1e klas is, het volledig hebben doorlopen van de gewone lagere school, of het hebben genoten van hiermede tenminste gelijkstaand huishoudonderwijs.

Het schoolgeld bedraagt per leerling en per schooljaar van f 5.- tot f 60.-. On- en minvermogenen kunnen van het betalen van schoolgeld worden vrijgesteld.

30 Tot hoofd eener dergelijke school is benoembaar een onderwijzer met hoofdakke, tevens in het bezit van de lagere akte land- of tuinbouw.

Er wordt een Commissie van Beroep ingesteld, bestaande uit 7 leden. Drie leden worden gekozen door de schoolbesturen en drie door het personeel der scholen. Deze zes leden kiezen het zevende lid, tevens voorzitter. De Commissie van Beroep doet uitspraak bij ongevraagd ontslag en strekt haar werkzaamheden uit over minstens 3 scholen.

35 Het toezicht op het onderwijs wordt uitgeoefend door den Regeeringsconsulent en door een Commissie van Toezicht bestaande uit 5 leden, die door het schoolbestuur worden benoemd en ontslagen.

Er wordt door de regeering een model-leerplan en een model-reglement ontworpen, die als leidraad kunnen dienen.

40 Er moeten minstens 12 leerlingen in de eerste klas, en zoo er meer klassen zijn, gemiddeld 10 per klasse het onderwijs volgen. Daalt het getal leerlingen in den loop van twee achtereenvolgende jaren tot gemiddeld 7 per klas dan zal worden beslist of er aanleiding bestaat het subsidie na afloop van die laatste twee jaren in te trekken. Deze laatste twee bepalingen gelden niet gedurende de eerste 5 jaren van het bestaan der school.

45 Te rekenen tot 1 Augustus 1931 zijn ook benoembaar onderwijzers zonder hoofdakke, in het bezit der akte land- en tuinbouw, mits zij gedurende minstens 10 jaren land- en tuinbouwonderwijs hebben gegeven.

Dit is de korte inhoud van het ontwerp. Het zij mij vergund, hieraan eenige kritische beschouwingen te wijden.

50 Voorgesteld wordt een leertijd van vier achtereenvolgende jaren, met als eisch van toelating het met vrucht hebben doorlopen van de gewone lagere school. Beter zou ik vinden: een leertijd van 3 achtereenvolgende jaren, het 1e jaar 2 dagen per week gedurende 30 weken, waarin onderwezen werden behalve de land- en tuinbouwvakken de vakken rekenen en taal als voortzetting en comple[men]teering der lagere school;

55 het 2e en 3e leerjaar elk één dag per week gedurende 30 weken, waarin alleen de land- en tuinbouwvakken werden onderwezen, met als eisch van toelating, gedurende twee jaren het vervolgonderwijs te hebben gevolgd, of wel het met gunstig gevolg afleggen van een examen van ongeveer dezelfde eischen, terwijl als minimum-leeftijd zal gelden de ouderdom van 15 jaar bij het begin van het schooljaar.

60 Door leerlingen op te nemen, die pas de lagere school hebben doorlopen, komt men feitelijk op het terrein van den Minister van Onderwijs. Immers volgens artikel 21 der wet op het lager onderwijs bestaat nog gelegenheid tot het genieten van vervolgonderwijs, en daar wordt vrij algemeen gebruikt gemaakt. De vrees is nu

65 gewettigd, dat daardoor het vervolgonderwijs voor andere leerlingen op de dorpen

onmogelijk wordt gemaakt, daar minstens zes leerlingen zich daarvoor moeten hebben aangemeld.

Na vervolgonderwijs genoten te hebben kan men ook verwachten, dat de leerlingen op 15-jarigen leeftijd voldoende verstandelijk ontwikkeld zijn, om met vrucht het land- en tuinbouwonderwijs te volgen, ook, omdat ze dan door hun werkzaamheden in den tuin en op den akker midden in de practijk staan. Daarbij komt nog, dat men de leerlingen tot op een leeftijd van 18, 19 jaar "onder zijn hoede" heeft, want op dien leeftijd zijn juist de zedelijke gevaren zoo groot.

Volgens de ontwerp-regeling zal voor elke school een Commissie van Toezicht worden benoemd. Deze acht ik niet noodzakelijk, zelfs overbodig. Het toezicht kan uitgeoefend worden door het Bestuur der school, dat altijd vrijen toegang tot de school heeft en zich desgewenscht door competente leden kan laten bijstaan. We hebben toch ook nog den Rijksconsulent, die van regeeringswege toezicht uitoefent. Hoe minder ambtenarij er bij te pas moet komen, hoe beter.

De ontwerp-regeling bepaalt verder, dat het hoofd der school o.a. is belast met de zorg voor het gebouw. Mijns inziens past dit niet in het kader van dit ontwerp. Het schoolbestuur is eigenaresse der school. Het is dus het natuurlijk lichaam, dat zorgt voor het gebouw. Wel kan het bij instructie het hoofd der school de zorg voor het gebouw opdragen. Trouwens, een hoofd der school, dat zijn plicht begrijpt, zal dit wel vanzelf doen.

Het zal wel in de bedoeling liggen, de hoofden dezer inrichtingen vooral te recruteeren uit de bezitters van land- en tuinbouwakke, die tevens aan het hoofd eener school staan. De vraag dringt zich op, of deze daartoe wel genegen zullen zijn, omdat bij de tegenwoordige salarisregeling, waarbij de meesten nog bijverdiensten hebben, velen in salaris zullen achteruitgaan.

En hoe staat het met de rechtspositie van het hoofd der school bijvoorbeeld, als de school bij een onvoldoend aantal leerlingen wordt opgeheven? Daar de regeering de leerkrachten beschouwd [!] als Rijksambtenaren, vermoed ik, dat hierin anderszins is voorzien.

En ten slotte: Zullen de lagere land- en tuinbouwscholen een toekomst hebben? Ja, dat is moeilijk te zeggen, dat zal van verschillende omstandigheden afhangen. Een voornaam punt in deze is zeker de ligging van de school, of deze zich bevindt in een centrum eener land- of tuinbouwbevolking. Hoogst nuttig zou ik het vinden, dat vóór het oprichten eener school overleg gepleegd werd ook met de omliggende gemeenten, en dat deze gezamenlijk naar het aantal leerlingen en den af te leggen afstand in de kosten bijdroegen.

Te prijzen is in ieder geval het pogen der regeering, om het land- en tuinbouwonderwijs op hooger peil te brengen. Tot nu toe is door het primitieve onderwijs aan land- en tuinbouw cursussen veel bereikt, en deze zullen zeker ook in de naaste toekomst op heel veel plaatsen nog noodig en uiterst nuttig blijken.

Nog te veel is de massa, die betrokken is bij den land- en tuinbouw, onwetend wat betreft het toepassen eener rationeële bemesting, de behandeling en de soort der gewassen, de voedingsleer en de verpleging en het opfokken van het vee, het houden eener richtige boekhouding, en zoovele andere dingen meer. En toch, we moeten vooral in deze tijden van duurte der levensmiddelen al het mogelijke doen, om de productie hooger op te voeren. Hoevele gronden wachten nog op ontginning en ontwatering, om den akkerman het loon van zijn noeste vlijt in den schoot te werpen, en talrijk zijn nog de velden, die bij betere bewerking en doelmatiger bemesting den tegenwoordigen oogst aanmerkelijk konden vermeerderen.

Het bezit van de noodige kennis is de eerste vereischte, om dit doel te bereiken. Moge elkeen, wien het te pas komt, met beide handen de gelegenheid aangrijpen, die de regeering biedt, om zich die noodige kennis eigen te maken, dan zal het met de opbrengst van den Nederlandschen bodem steeds crescendo gaan.

Heel J. H. DELHOOFEN